

Politiattest

Skolen har ansvaret for tryggheten til elevene, og det stilles strenge krav til den som skal ha en omsorgsrolle og tillitsposisjon overfor barn og unge. Reglene om politiattest i opplæringsloven med forskrifter tar sikte på å redusere risikoen for overgrep, og skal gi allmennheten tillit til at tryggheten til elevene blir ivaretatt.

TOLKNINGSUTTALELSE | 27.10.2018

Denne tolkningsuttalelsen er markert som utgått fordi den omhandler den gamle opplæringsloven.

NB! Under punkt 7 vises det til oppl. § 14-6 fjerde ledd. Dette reguleres nå i § 14-6 tredje ledd

Innhenting av politiattest for personalet i skolen reguleres i opplæringsloven § 10-9 og forskrift til opplæringsloven kapittel 15.

- Her redegjør vi for reglene om hvem som må legge fram politiattest ved tilsetting, hvem man kan kreve politiattest fra, hva en politiattest skal inneholde og hva slags konsekvenser merknader i en politiattest kan få. Videre vil vi si litt om rutiner for innhenting av politiattest og hvilke regler som gjelder dersom en tilsatt har begått lovbrudd etter tilsetting.

1. Hvem skal fremlegge politiattest?

Alle som skal tilsettes fast eller midlertidig i grunn- eller videregående skole, i musikk- og kulturskolen, i skolefritidsordningen eller for å gi leksehjelp, må legge frem politiattest. Kravet gjelder også for personer som skal tilsettes fast eller midlertidig i skolelignende aktivitetstilbud.

Regelen gjelder alle som skal tilsettes, både administrativt personell, undervisningspersonell og andre som skal arbeide i skolen. Regelen gjelder også for personell som etter opplæringsloven gir spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder og som er tilsatt i grunnskolen.

Med skolelignende aktivitetstilbud menes alle aktivitetstilbud i regi av kommuner, fylkeskommuner og private skoleeiere eller med tilknytning til skolen og som har karakter av opplæring. Dette omfatter også tilbud gitt i skoleferien eller på et annet tidspunkt utenom den ordinære skoletiden, for eksempel sommerskole. Tilbudet må være utformet slik at det gir noe faglig kompetanse, men det stilles ikke strenge krav til det faglige innholdet eller hva som kan anses som fag. Leke- og fritidstilbud uten tilknytning til skole vil imidlertid ikke være omfattet. Kravet gjelder alle tilsatte i skolelignende aktivitetstilbud, men omfatter ikke foreldre og andre pårørende som hjelper til i aktivitetstilbud i kraft av sin rolle som foreldre eller pårørende. Her må det avgrenses mot de som regelmessig oppholder seg i aktivitetstilbudet, se punkt 2.

2. Hvem kan det kreves politiattest fra?

Skoleeier kan også kreve politiattest av andre personer som regelmessig oppholder seg i grunnskolen, i videregående skole eller i tilbud som nevnt ovenfor, jf. opplæringsloven § 10-9 andre ledd. Det er opp til tilsettingsmyndighetene om det skal innhentes politiattest i disse tilfellene. Dette kan for eksempel gjelde personer tilknyttet vaktmester-, rengjørings- og helsetjenesten. Også personer tilsatt i PP-tjenesten vil være omfattet dersom de regelmessig oppholder seg i skolen.

3. Hva skal politiattesten inneholde?

Hvilke brudd på straffeloven det skal opplyses om i politiattesten reguleres av politiregisterloven § 39 første ledd. Bestemmelsen er avgrenset til straffbare forhold som blir sett på som relevante når det gjelder å verne barn og unge, og som er vurdert som særlig alvorlige i relasjon til mindreårige.

Politiattest etter politiregisterloven § 39 viser om vedkommende er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelser av følgende bestemmelser:

- Narkotikaforbrytelser (Strl. § 162)
- Voldtekt (Strl. § 192)
- Misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold/ Seksuell omgang ved å utnytte noens psykiske lidelse eller psykiske utviklingshemming (Strl. § 193)

- Seksuell omgang med innsatte mv. i institusjon (Strl. § 194)
- Seksuell omgang med barn under 14 år (Strl. § 195)
- Seksuell omgang med barn under 16 år (Strl. § 196)
- Incest (Strl. § 197)
- Seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn eller annen person under 18 år som står under hans omsorg, myndighet eller oppsikt (Strl. § 199)
- Seksuell handling med barn under 16 år/ Forlede barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd (Strl. § 200 andre ledd)
- Seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år (Strl. § 201 første ledd bokstav c))
- Å avtale møte med barn under 16 år, og med forsett om å begå handling som nevnt i §§ 195, 196 eller 200 annet ledd ha kommet frem til møtestedet. (Grooming) (Strl. § 201a)
- Kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige (Strl. § 203)
- Besittelse m.m. av barnepornografi (Strl. § 204a)
- Mishandling i nære relasjoner (Strl. § 219)
- Menneskehandel (Strl. § 224)
- Legemsbeskadigelse (Strl. § 229 andre og tredje straffalternativ)
- Grov legemsbeskadigelse (Strl. § 231)
- Drap (Strl. § 233)
- Ran (Strl. § 268 jf. § 267)

4. Konsekvenser av merknader i politiattesten

4.1. Yrkesforbud i grunnskolen m.v.

Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikke tilsettes fast eller midlertidig i grunnskolen eller i musikk- og kulturskolen, i skolefritidsordningen, for å gi leksehjelp eller i skolelignende aktivitetstilbud. Dette følger av opplæringsloven § 10-9 tredje ledd, og innebærer et absolutt yrkesforbud for personer som er dømt for seksuelle overgrep mot barn.

Det presiseres at tilsetningsforbudet kun gjelder for personer som er domfelt for seksuelle overgrep mot barn, og ikke for en person som kun er siktet eller tiltalt.

I situasjoner hvor politiattesten gir opplysninger om andre forhold enn domfellelse for seksuelle overgrep mot barn under 16 år, er det overlatt til tilsettingsmyndighetene å vurdere hvilke konsekvenser denne type lovbrudd skal få. Eventuelle merknader i attesten skal her vurderes konkret.

4.2. Tilsetting i videregående opplæring

Yrkesforbudet gjelder ikke for personer som skal tilsettes i videregående opplæring. Her må også merknad i politiattesten om at personen er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige vurderes konkret.

4.3. Nærmere om den konkrete vurderingen av merknader i politiattesten

Når en siktelse, tiltale eller domfellelse ikke automatisk skal føre til tap av rett til tilsetning, betyr det at tilsettingsmyndighetene må gjøre en konkret vurdering av om personen er egnet sett i lys av tryggheten til elevene. Det er ikke fastsatt sentrale retningslinjer for hvordan denne vurderingen skal gjøres, og det er derfor et stort ansvar som her blir lagt på tilsettingsmyndighetene. Ved at alle relevante opplysninger blir gjort tilgjengelige gjennom en politiattest, kan de ulike hensynene bli ivaretatt gjennom en totalvurdering i hvert enkelt tilfelle. I forarbeidene til barnehageloven ble det uttalt: «Forhold som type anmerkning, hvor lang tid det er gått siden forholdet og vedkommendes alder på det aktuelle tidspunktet er momenter som vil kunne ha betydning for barnehageeiers vurdering». Det samme vil også gjelde i forhold til opplæringsloven § 10-9.

5. Rutiner for innhenting av politiattest?

Nærmere regler for fremgangsmåte ved innhenting og behandling av politiattester, samt regler om taushetsplikt, er gitt i forskrift til opplæringsloven kapittel 15.

Arbeidsgiver skal i utlysningsteksten gjøre søkere oppmerksomme på at det vil bli krevd politiattest ved tilsetning, men at slik attest ikke skal legges ved søknaden, jf. § 15-1. Det er arbeidstaker selv som skal legge frem politiattest.

Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Attest skal kun kreves av den søkeren som får tilbud om stillingen, og det skal i tilbudet tas forbehold om at merknader på politiattesten kan føre til endring i tilbudet om stillingen. Politiattesten skal foreligge før arbeidstakeren blir tilsatt i stillingen, jf. § 15-1.

Politiattesten må oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Attesten skal makuleres straks etter at den har vært benyttet i tilsettingssaken eller til det formålet den er innhentet, jf. § 15-2.

Det er taushetsplikt for opplysninger man får gjennom en politiattest. Brudd på dette kan straffes etter straffeloven § 121, jf. § 15-3.

6. Etter tilsetning: Overgangsordninger - Straffeloven, arbeidsmiljøloven

Opplæringsloven har ingen regler om at politiattest kan kreves av en person som allerede er tilsatt eller utfører oppgaver i grunn- eller videregående skole, i musikk- og kulturskolen i skolefritidsordning, for å gi leksehjelp eller i skolelignende aktivitetstilbud, eller for andre som regelmessig oppholder seg her. Kravet er

knyttet til ny tilsetting. Dette innebærer at arbeidsgiver ikke har hjemmel til å innhente attest for personer som allerede er tilsatt.

Både arbeidsmiljøloven og straffeloven inneholder imidlertid bestemmelser om hvilke følger blant annet overgrep mot barn kan få for et arbeidsforhold.

Etter arbeidsmiljøloven § 15-14 (1) kan arbeidsgiver avskjedige en arbeidstaker med påbud om øyeblikkelig fratreden dersom denne har gjort seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen.

Videre regulerer straffeloven § 29 rettighetstap for personer som har begått en straffbar handling. Det følger av denne bestemmelsen at den som har begått en straffbar handling som viser at vedkommende er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet kan, når allmenne hensyn tilsier det, fratras stillingen eller retten til for framtiden å ha en stilling eller utøve en virksomhet eller aktivitet.

Vi går ikke nærmere inn på disse bestemmelsene i denne artikkelen.

7. Krav til politiattest for lærere med utdanning og praksis fra andre land

Krav til politiattest før tilsetting, jf. opplæringsloven § 10-9 med tilhørende forskrifter, gjelder også for lærere med utdanning og praksis fra andre land. Dette følger av forskrift til opplæringsloven § 14-6 fjerde ledd. Også for disse skal det altså innhentes norsk politiattest med tilsvarende innhold som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd.